MUHAMMED CEVÂD

Oniki imâmın dokuzuncusu. Künyesi, Ebû Ca’fer olup, ismi Muhammed Cevâd bin Ali bin Mûsâ Kâzım bin Ca’fer-i Sâdık bin Muhammed Bâkır bin Zeynel Âbidîn bin Hüseyn bin Ali bin Ebî Tâlib’dir. Takî lakabı ile meşhûrdur. 195 (m. 810) târihinde, Receb ayının onunda Medine’de doğdu. 220 (m. 835) yılında Zilhicce ayının altısında Bağdâd’da vefât etti. Kabri, dedesi Mûsâ Kâzım hazretlerinin kabrinin arkasındadır.

Muhammed Cevâd (radıyallahü anh), Resûlullah efendimizin torunu olup, Hazreti Ali ile Hazreti Fâtıma’nın (r.anhümâ) evlâdlarındandır. Hazreti Hüseyn’in torunlarından olduğu için “Seyyid”dir. Muhammed Cevâd daha küçük yaşta, büyük ve derin bir âlim olmuştur. İmamlığı onaltı sene iki ay ondört gündür. Halîfe Me’mûn, kızı Ümmü Fadl’ı Muhammed Cevâd ile evlendirmiş, Medine’ye göndermiştir. Her yıl halîfe Me’mûn, Muhammed Cevâd’a onbin dirhem gönderirdi. Ali Nakî ve Mûsâ isminde iki oğlu, Fâtıma ve Emmâme isminde iki de kızı vardı. Muhammed Cevâd’ın menkıbeleri ve kerâmetleri çoktur.

Şöyle anlatılır: “Birgün halife Me’mûn ava çıkarken, bir çocuğun oynadığı sokaktan geçti. Geçtiği esnada, bütün çocuklar sokaktan kaçtı. Yalnız İmâm-ı Takî olduğu yerden ayrılmadı. Bunun üzerine halîfe Me’mûn ona yaklaşarak: “Ey çocuk! Bütün çocuklar kaçtığı halde, sen neden kaçmadın?” diye sorunca, İmâm-ı Takî: “Ey Emîr-ül-mü’minîn, yol dar değil ki, kenara çekilip genişleteyim. Suçum yok ki, senden korkup kaçayım. Senin suçsuz kişileri incitmeyeceğine inanıyorum” diye cevap verdi. Bu güzel yüzlü ve sözlü çocuk halifenin hoşuna gitti. Ona “Sen kimin oğlusun?” diye sorunca, “İmâm-ı Ali Rızâ’nın oğluyum” diye cevap verdi. Halife, İmâm-ı Ali Rızâ’yı rahmetle andı. Halife bir müddet gittikten sonra, av kuşu olan doğanı bir gölün yanında serbest bıraktı. Doğan bir süre sonra, pençesinde yarı canlı bir balıkla geri döndü. Halife bu duruma şaşırdı. Av dönüşü, yine aynı yoldan döndüler. İmâm-ı Takî’nin bulunduğu yere gelen halife, “Ey Muhammed! Benim av kuşumun bugün ne avladığını biliyor musun?” diye sordu, İmâm-ı Takî, “Evet, ey halife, Allahü teâlâ suda küçük bir balık yarattı. Halifenin av kuşu da bunu avladı ki, Resûlullahın (aleyhisselâm) sülâlesinin kerâmetleri meydana çıksın” diye cevap verdi. Me’mûn hayret içinde Muhammed Cevâd’ın yüzüne baktı ve “Sen gerçekten İmâm-ı Ali Rızâ’nın oğlusun” dedi. İmâm-ı Takî’ye ihsân ve ikramda bulunarak, onu yanına aldı.

Bir süre sonra halife Me’mûn meclisinde, “Kızım Ümmü Fadl’ı Muhammed Cevâd’a vermek istiyorum, sizler ne dersiniz?” diye, sorunca, veziri ve yakınları bu sözüne karşı çıkarak, “Bir öksüz çocuğa kızınızı nasıl veriyorsunuz?” diye sordular.

Halife onlara, “Küçük yaşta ilim ve ma’rifetine hayran kaldığım için kızımı ona veriyorum. Bağdâd ulemâsı arasında, ona cevap verecek âlim bulamıyorum” dedi. Onlar yine muhalefet edince, halife; “En derin âlimlerden bir tanesini seçiniz. Muayyen bir günde, Muhammed Cevâd ile imtihan ettirelim” dedi. Muhalifler, ulemâ arasında en meşhûr olan Yahyâ bin Eksem’i seçtiler, imtihan günü bütün devlet erkânı ve meşhûr âlimler geldiler. Muhammed Cevâd’ın ilmini anlıyamıyanlar, Yahyâ bin Eksem’e, “Senden Muhammed Cevâd’ı yenmeni bekliyoruz” dediler. Halife Me’mûn, Muhammed Cevâd’ı sağ tarafına, Yahyâ bin Eksem’i sol tarafına oturtarak, Yahyâ bin Eksem’e; “Sen yaşlı olduğun için önce sen sor” dedi. Yahyâ bin Eksem çeşitli ilim dallarından yüze yakın soru sordu. Muhammed Gevâd hepsinin cevâbını eksiksiz ve tam olarak verdi. Hiç itiraz edilecek durum olmayınca, Yahyâ bin Eksem sükût etti. Halife, Muhammed Cevâd’a dönerek: “Sen Yahyâ bin Eksem’e bir soru sor” dedi. Muhammed Cevâd Yahyâ bin Eksem’e dönerek: “Yâ Yahyâ! Sabahın erken saatlerinde bir adam bir kadına bakınca, bu bakış haram oluyor. Kuşluk zamanı aynı erkek, aynı kadına bakıyor, bu bakış helâl oluyor. Öğle zamanı olunca, bu erkeğin bu kadına bakması haram, ikindi zamanı gelince helâl oluyor. Akşam olunca tekrar haram, yatsı zamanında yine helâl, gece yarısından sonra tekrar haram oluyor. Şafak vakti tekrar helâl oluyor. Bu hanım, bu erkeğe bu zamanlarda neden helâl, neden haram oluyor?” diye sordu. Yahyâ bin Eksem: “Ey Resûlullahın torunu, lütuf edip bu suâlin cevâbını açıklarsanız, bize büyük ihsân etmiş olursunuz” dedi. Bunun üzerine Muhammed Cevâd: “Bu kadın bir câriye imiş. Sabahın erken saatlerinde bir adam ona şehvetle baktı, bu haram idi. Güneş çıktıktan sonra sahibinden satın alınca, kendisine helâl oldu. Öğle zamanı âzâd etti. Yine haram oldu. İkindi zamanı gelince onunla evlendi. Yine helâl oldu. Akşam olunca zihâr denilen yemîni edince, tekrar haram oldu. Yatsı vakti, zihâr yemînin keffâretini verince, tekrar helâl oldu. Gece yarısında tek talak ile boşadı, haram oldu. Sabah olunca bundan vaz geçti. Tekrar helâl oldu” diye bu soruyu açıkladı.

Yahyâ bin Eksem; “Allahü teâlâ senden râzı olsun, Resûlullah efendimizin (aleyhisselâm) soyundan olmayana, bu mehâret ve ilim nasîb olmaz” deyince, halife Me’mûn buna sevinerek, o mecliste kızı Ümmü Fadl’ı Muhammed Cevâd’a nikahladı.

Me’mûn kızı Ümmü Fadl’ı Muhammed Cevâd’a nikâh edince, onları Medine’ye gönderdi. Muhammed Cevâd ve hanımı, akşam vakti Kûfe’ye vardılar. Muhammed Cevâd bir mescide girdi. Abdest almak için su istedi. Câminin avlusunda bulunan ve meyve vermemiş olan bir sidre ağacının dibinde abdest aldı. Namaz kıldıktan sonra ağacın yanına geldiler. Ağaç taze meyve vermişti. Meyve çok tatlı ve çekirdeği yoktu. Câmi cemâati o meyvelerden bereketlenmek için yediler.

Ümmü Fadl, bir gün babası halife Me’mûn’a bir mektûb yazarak, İmâm-ı Takî’nin kendisinin üzerine başka bir hanım almak istediğini şikâyet etti. Halife Me’mûn cevap yazarak, “Seni İmâm-ı Takî’ye verirken, Cenâb-ı Hakkın ona helâl ettiğini haram etmedim. Bundan sonra bana bu konuda şikâyet mektûbu yazma” dedi.

Ebû Hâlid adında bir zât şöyle anlatır: “Irak’da iken, Şam’da bir kişinin Peygamberlik da’vâsı ettiği için zincirlere bağlanarak hapse atıldığını duydum. Delice konuşuyor ve acâib bir hikâye anlatıyor, dediler. Ben merak ederek, o tutuklunun yanına gittim. Aklı yerinde idi. Başına gelenleri anlat deyince “Ben Şam’da Hazreti Hüseyn’in başının bulunduğu söylenilen câmide devamlı ibâdet ederdim. Bir gece ibâdet ederken, aniden mübârek yüzlü bir şahıs karşıma çıktı. Bana “Kalk beni takib et” dedi. Az bir süre yürüdükten sonra Kûfe câmisinde kendimi gördüm. Bana “Bu câmiyi tanıyor musun?” diye sorunca, “Evet, Kûfe câmisidir” dedim. Doğrudur dedikten sonra, iki rek’at namaz kıldık. Sonra o zât çıktı. Ben onu takip ettim. Kısa süre sonra kendimi Peygamber efendimizin (

aleyhisselâm) Medine'deki mescidinde buldum. Peygamber efendimize (aleyhisselâm) selâm verdikten sonra, orada da iki rek'at namaz kıldık. Sonra o zât çıktı. Ben onu takip ettim. Kısa bir süre sonra kendimi Kâ'be'nin yanında gördüm. Kâ'be'yi tavaf ettikten sonra o zât bana, yine "Beni takip et" dedi. Bir müddet sonra o zât kayboldu. Baktım ki, Şam'daki câmideyim. Bu hâle hayret ettim. Bir sene bunun te'sîrinden kurtulamadım. Bir sene sonra yine aynı gece, o zâtı mescidde yanımda gördüm. Bir sene önce yaptığımız herşeyin aynısını yaptık. Benden ayrılacağı sırada kendisine, "Sana bu kuvvet ve kudreti veren Rabbin hakkı için siz kimsiniz?" diye sorduğumda; "Ben Muhammed Cevâd bin Ali Rızâ bin Mûsâ Kâzım bin Ca'fer Sâdık'ım" dedi ve ayrıldı. Daha sonra ben bu durumu anlattım. Şam'ın vâlisi olan Muhammed bin Abdülmelik duymuş, beni çağırdı. Bana bu hâdiseyi sordu. Ben de başından sonuna kadar anlattım. Sen deli olmuşsun diye beni buraya, ellerimi ve ayaklarımı bağlayarak hapsetti" dedi. Ben durumu vâliye bir mektûb ile bildirdim. Mektûbun arkasına vâli şunu yazmıştı: "Bir gecede o şahsı, Şam'dan Kûfe'ye, Kûfe'den Medine'ye, Medine'den Mekke'ye ve oradan Şam'a götüren kimse, onu bizim zindandan kurtarsın." Ben bunu okuyunca çok üzüldüm. Durumu o zâta bildirmek için hapishâneye gittiğimde, vâlinin adamları ve bekçiler telâş içinde idiler. Sebebini sordum. Bana: "Zincirlerle bağlı olan deli, bu gece hapishânenin hiçbir kapısı açılmadan, hiçbir duvarı delinmeden kaçmış gitmiş. Kimin tarafından kurtarıldığı bilinmiyor" dediler. Bunu duyunca Allahü teâlâya hamdü senalar ettim. Ve onu oradan, Muhammed Cevâd'ın kurtardığına inandım."

Bir zât anlatır: "Birgün arkadaşımla sefere çıkmak için İmâm-ı Takî hazretlerine veda etmeye gittik. İmâm-ı Takî, bize yarın gitmemizi buyurdu. Arkadaşım benim eşyalarım gitti, diyerek yola çıktı. Gece konakladığı yere sel geldi. Onu alıp götürdü."

Başka bir zât ise şöyle anlatır: "Birgün İmâm-ı Takî'nin huzûruna vardım. Falan sâliha hanım size duâ ediyor, kendisine kefen yapılması için bir elbisenizi istiyor, dedim. Bana, "O sâliha hanımın elbiseye ihtiyâcı kalmamıştır" buyurdu. Ben bu sözün ma'nâsını anlıyamamıştım. Daha sonra duydum ki, o sâliha hanım vefât edeli onüç veya ondört gün olmuş."

İmâm-ı Takî, halife Me'mûn vefât edince, "Bizim kurtuluşumuz otuz ay sonradır" buyurdu. Halife Me'mûn'un vefâtından otuz ay sonra zevcesinin amcası halîfe Mu'tasım ile görüşmek için Bağdâd'a gittiği sırada vefât etti.

İmâm-ı Takî hazretleri buyurdu ki:

"Zulüm ile amel eden, zâlime yardım eden ve bu zulme râzı olan, bu zulüme ortaktır. Zâlimin adâletle geçen günü, kendisine, mazlûmun zulüm gördüğü günden daha ağır gelir."

"Câhiller çoğaldığı için, âlimler garîb oldu."

İmâm-ı Takî hazretlerinin rivâyet ettiği bir hadîs-i şerîfte Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) buyurdular ki: "İstihâre eden kaybetmedi, istişâre eden pişman olmadı."

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) El-A'lâm cild-6, sh. 271

2) Tam İlmihâl Se'âdet-i Ebediyye sh. 60, 1043

3) Nûr-ül-ebsâr sh. 154

4) Vefeyât-ül-a'yân cild-4, sh. 175

5) Eshâb-ı Kirâm sh. 362

6) Şezerât-üz-zeheb cild-2, sh. 48

7) Rehber Ansiklopedisi cild-13, sh. 211; cild-12, sh. 290